

Nasdaq stäms för missbruk av dominerande ställning

Fakta: Konkursverket stämmer Nasdaq för missbruk av dominerande ställning (dnr 406/2015)

Kortfattat om utredningen

Konkurrensverket har den 27 maj 2015 lämnat in en stämningensansökan till Stockholms tingsrätt med krav på att bolag inom Nasdaq-koncernen (Nasdaq) tillsammans ska betala närmare 31 miljoner kronor i böter/konkurrensskadeavgift för att ha missbrukat sin dominerande ställning på marknader för tjänster för handel med svenska, danska och finska aktier.

Nasdaq missbrukade sin dominerande ställning när Nasdaq i oktober 2010 genom påtryckningar på Verizon Sweden AB (Verizon) hindrade en nära konkurrent, Burgundy AB (Burgundy) från att placera sitt handelssystem i Verizons datorhall i Lunda utanför Stockholm. I denna datorhall fanns såväl Nasdaqs eget handelssystem som ett stort antal värdepappershandlars handelsdatorer placerade. Om Burgundy hade kunnat placera sitt handelssystem i datorhallen i Lunda hade faktiska och potentiella kunder till Burgundy kunnat kommunicera snabbare och billigare med Burgundy. Nasdaqs påtryckningar på Verizon syftade till att höja inträdeshindren för en nära konkurrent och fick också detta till resultat.

Konkurrensverkets utredning initierades i december 2010 efter klagomål från Burgundy. I juni 2011 genomförde Konkurrensverket ett oannonserat platsbesök (även kallat gryningsråd) hos Verizon och Nasdaq där flera bevis säkrades för Nasdaqs påtryckningar mot Verizon för att Burgundy inte skulle få hyra plats i Verizons datorhall.

Mer om utredningen

OMX AB är moderbolag i den europeiska delen av Nasdaq-koncernen, som är världens största börsföretag. Konkurrensverkets stämningensansökan riktar sig mot OMX AB och några andra företag inom Nasdaq-koncernen. De benämns här gemensamt "Nasdaq".

De Nasdaq-företag Konkurrensverkets stämningensansökan riktar sig mot bedriver verksamhet som bland annat innefattar Stockholmsbörsen, Köpenhamnsbörsen och Helsingforsbörsen. Dessa börser hade fram till och med år 2007 ett legalt eller de facto monopol på tjänster för handel i svenska, danska respektive finska aktier.

Genom EU-direktivet MiFID som trädde i kraft år 2007 konkurrensutsattes de tidigare nationella börsmonopolen i Europa. De traditionella börserna i Europa mötte konkurrens, främst från nystartade handelsplattformar.

Trots det nya regelverket är inträdeshindren för handelsplattformar höga. Ett avgörande konkurrensmedel är vilken likviditet en marknadsplats kan erbjuda. God likviditet innebär att det under hela handelsdagen finns många ordrar med bra köp- och säljpriser. Detta minskar kostnaderna för att handla och bidrar till att locka fler handlare. Nasdaq hade när MiFID introducerades nästan 100 procent av all handel i orderböcker i svenska, danska och finska aktier. Det är svårt för en ny handelsplattform att uppnå den likviditet i handeln som behövs för att kunna utöva ett effektivt konkurrenstryck på de traditionella börserna. De handelsplattformar som utmanat de gamla börsmonopolen har i de flesta fall uppnått blygsamma marknadsandelar.

År 2010 hade Nasdaq cirka 75 procent av handeln i svenska aktier i orderböcker, 73 procent i finska aktier och 86 procent i danska aktier. Nasdaq hade under år 2010, och även under år 2011, en dominerande ställning avseende tjänster för handel i orderböcker i aktier noterade i Sverige, Danmark och Finland.

Under år 2009 lanserades en Stockholmsbaserad handelsplattform, Burgundy. Bakom bildandet av Burgundy stod ett antal nordiska banker. Burgundys ägarkrets gav Burgundy ett stort potentiellt kundunderlag, särskilt på mäklarsidan. Ägarna hade dock begränsade möjligheter att flytta handel från Nasdaq till Burgundy så länge handeln på Burgundy inte var tillräckligt likvid för att garantera ett bra orderutförande. För att öka likviditeten i handeln på Burgundy var det centralt för Burgundy att få fler handelsmedlemmar.

En marknadsplats behöver ansluta olika typer av handlare för att få en god likviditet. En typ av handlare som fått allt större betydelse för likviditeten på marknadsplatser är så kallade högfrekvenshandlare. För dessa är det viktigt att kunna kommunicera med maximal snabbhet med de marknadsplatser de är anslutna till, det vill säga att ha låg latens i kommunikationen med marknadsplatser.

En högre latenstid innebär en ökad risk för handlaren. En handlare som vill minimera den tid det tar att kommunicera med en marknadsplats behöver placera sin handelsutrustning i samma datorhall som marknadsplatsens matchningsdator. Detta kallas för samlokalisering. I allmänhet är samlokalisering komplex och medför avsevärda kostnader för handlarna. Det innebär stora effektivitetsvinster för handlarna om flera marknadsplatser placerar sina handelssystem i samma datorhall. Möjligheten för kunder att samlokalisera med flera marknadsplatser i samma datorhall förekommer i flera fall utanför Norden.

Hösten 2010 hade ett stort antal kunder, inklusive högfrekvenshandlare som är specialiserade på att tillföra likviditet, samlokaliserat handelsutrustning med Nasdaqs handelssystem i Verizons datorhall i Lunda. Flera av Burgundys ägare hade handelsdatorer i Lunda. Vissa av dem hyrde plats i Nasdaqs samlokaliseringsområde och några av dem hyrde plats av Verizon i de delar av datorhallen som Verizon inte hyrde ut till Nasdaq.

För att komma fysiskt nära kunderna med handelsutrustning i Lunda beslöt Burgundy att flytta sin matchningsdator till datorhallen i Lunda. I oktober 2010 hade Burgundy, via sin teknikleverantör Cinnober, förhandlat klart med Verizon och kommit överens med Verizon om att hyra plats i Lunda för Burgundys matchningsdator.

När Nasdaq fick vetskap om uppgörelsen tog Nasdaq kontakt med Verizon och ställde krav på att vara ensam marknadsplats för handel med nordiska aktier i Lunda. Nasdaq framförde till Verizon att om Verizon upplät plats för Burgundys matchningsdator i Verizons datorhall i Lunda skulle Nasdaq flytta sin egen primära matchningsdator för handel och samlokaliseringstjänst från denna datorhall. En sådan upplåtelse kunde även påverka Verizons globala samarbete med Nasdaq. Verizon gav efter för Nasdaqs krav och avbröt affären med Burgundy/Cinnober. Genom att utöva påtryckningar på Verizon under oktober 2010 hindrade Nasdaq därmed Burgundy från att placera sin matchningsdator i datorhallen i Lunda.

För Burgundy var alla alternativ som stod till buds sämre än den planerade flytten till datorhallen i Lunda. Burgundy tvingades placera sitt handelssystem i en annan datorhall, där inte några faktiska eller potentiella kunder hade placerat handelsutrustning. Nasdaqs agerande fördröjde för många av Burgundys faktiska och potentiella kunder med handelsutrustning i Lunda att ansluta sig till och handla på Burgundy och fördröjde deras kommunikation till och från Burgundys handelssystem, dvs. ökade latenstiden. Vissa latenskänsliga handelsstrategier skulle även innebära högre finansiell risk att utföra på Burgundy på grund av det fysiska avståndet mellan Nasdaq och Burgundy.

Nasdaqs agerande syftade till att skapa en konkurrensnackdel för Burgundy, utan att på något sätt förbättra Nasdaqs eget erbjudande till kunderna. Agerandet skapade konstlade inträdes hinder på marknader där konkurrensen redan var bräcklig. Det hindrade, eller var ägnat att hindra, utvecklingen av en effektiv konkurrens. Konkurrensverket gör i sin stämningsansökan gällande att förfarandet utgjorde missbruk av en dominerande ställning i strid med 2 kap. 7 § konkurrenslagen och artikel 102 FEUF.

Detta händer i fortsättningen

Efter att Konkurrensverket har lämnat in en stämningsansökan till Stockholms tingsrätt, ska denna ta ställning till Konkurrensverkets krav på böter/konkurrensskadeavgift. Tingsrättens avgörande i målet kommer sedan att kunna överklagas till Marknadsdomstolen som är sista instans i ärenden om konkurrensskadeavgift.